

IVAR EIMHJELLEN OG SIGNE BOCK SEGAARD

Etniske minoriteter og frivillige organisasjoner

Ivar Eimhjellen og Signe Bock Segard
Etniske minoriteter og frivillige
organisasjoner

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor
Bergen/Oslo 2010

© Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor 2010
Rapport 2010:8

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor
Co/Institutt for samfunnsforskning
Munthes gate 31
Postboks 3233 Elisenberg
0208 Oslo
www.sivilsamfunn.no

ISBN (trykt): 978-82-7763-347-3
ISBN (pdf): 978-82-7763-348-0

ISSN (trykt.): 1891-2168
ISSN (web): 1891-2176

Rapporten er finansiert av Kulturdepartementet gjennom prosjektet «Virtuelt senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor». Senteret er et samarbeidsprosjekt mellom Uni Rokkansenteret og Institutt for samfunnsforskning.

Innhold

Tabelliste.....	7
Forord	9
1. Innledning.....	11
2. Frivillig organisasjonsarbeid	15
3. Medlemskap og deltagelse i frivillige organisasjoner	23
4. Holdninger til og motivasjon for frivillig arbeid	35
5. Sosial kapital, nettverk og tillit.....	43
6. Sivilt og politisk engasjement og interesse.....	51
7. Oppsummering og konklusjon.....	55
Sammendrag/abstract.....	61

Tabelliste

Tabell 1. Andel som har utført frivillig arbeid fordelt på bakgrunnsvariabler og landbakgrunn. Prosent.....	16
Tabell 2. Andel personer med hhv. vestlig og ikke-vestlig bakgrunn som har gjort frivillig arbeid etter frivillighetsområder. Prosent.....	18
Tabell 3. Andel av personer med hhv. vestlig og ikke-vestlig bakgrunn som er medlem i en organisasjon der de gjør frivillig arbeid etter frivillighetsområde. Prosent	19
Tabell 4. Regresjon av frivillig arbeid kontrollert for landbakgrunn, første- og andregenerasjonsinnvandrere, utdanning, inntekt, sivilstatus, alder og kjønn. Ustandardiserte koeffisienter	21
Tabell 5. Andel som er medlemmer i frivillige organisasjoner fordelt på landbakgrunn og bakgrunnsvariabler. Prosent.....	25
Tabell 6. Andel personer med hhv. vestlig og ikke-vestlig bakgrunn som er medlem av frivillige organisasjoner etter organisasjonstyper. Prosent	26
Tabell 7. Gjennomsnitt antall timer siste året som hhv. vestlige og ikke-vestlige har vært deltager i en organisasjon de er medlem av.	28
Tabell 8. Regresjon av medlemskap kontrollert for Landbakgrunn, første- og andregenerasjonsinnvandrere, utdanning, inntekt, sivilstatus, alder og kjønn. Ustandardiserte koeffisienter	29
Tabell 9. Andel husstander med hhv. vestlig og ikke-vestlig bakgrunn som har gitt økonomisk støtte til ulike typer frivillige organisasjoner siste år. Prosent.....	31
Tabell 10. Gjennomsnittlig økonomisk støtte til frivillige organisasjoner. Fordelt på landbakgrunn og frivillighetsområde. Kr/år	31
Tabell 11. Regresjon av gitt økonomisk støtte til frivillige organisasjoner innen fire områder. Ustandardiserte koeffisienter.....	33
Tabell 12. Andeler frivillige som er svært eller delvis enig i holdninger knyttet til frivillig organisasjonsarbeid, fordelt på landbakgrunn. Prosent	35
Tabell 13. Frivillig versus betalt arbeid. Andeler som er svært eller delvis enig i utsagn fordelt på landbakgrunn. Prosent.....	36
Tabell 14. Andel som er svært eller delvis enig i utsagn, fordelt på landbakgrunn. Prosent.....	37
Tabell 15. Andel som er svært eller delvis enig i utsagn, fordelt på første- og andregenerasjonsinnvandrere. Prosent.....	38
Tabell 16. Ulike grunner for å gjøre frivillig arbeid etter landbakgrunn. Prosent.....	39
Tabell 17. Bakgrunnsvariabler og effekt på motivasjonsfaktorer for frivillig arbeid. Lineære regresjoner.....	41
Tabell 18. Svært viktige hinder for å delta så mye som ønskelig i frivillige organisasjoner. Fordelt på landbakgrunn. Prosent	42
Tabell 19. Andel der alle eller nesten alle er lik meg på disse kjennetegnene. Fordelt på landbakgrunn. Prosent	44

Tabell 20. Andel som er svært enige eller delvis enige i utsagn om den organisasjon man opplever som viktigst. Fordelt på landbakgrunn. Prosent.....	45
Tabell 21. Gjennomsnitt på tre ulike skalaer som indikerer tillit til andre mennesker. Fordelt på landbakgrunn.....	47
Tabell 22. Andeler som er enige i utsagn fordelt på hhv. ikke-vestlig og vestlig landbakgrunn. Prosent	48
Tabell 23. Gjennomsnitt på tre ulike skalaer som indikerer tillit til andre mennesker. Fordelt på første- og andregenerasjonsinnvandrere	48
Tabell 24. Lineær regresjon av indeks for tillit, kontrollert for bakgrunnsvariabler ..	49
Tabell 25. Andeler som har nå, har hatt eller aldri hatt politiske verv. Fordelt på landbakgrunn. Prosent.....	51
Tabell 26. Andel med generelt stor interesse i politikk. Fordelt på landbakgrunn. Prosent.....	52
Tabell 27. Andel med stor interesse for politikk på ulike nivå. Fordelt på landbakgrunn. Prosent.....	52
Tabell 28. Holdninger til om ulike deltagelsesformers effektivitet. Fordelt på landbakgrunn. Prosent.....	53

Forord

Denne rapporten er resultat av et større forskningsprogram, *Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor*, som er et samarbeid mellom Institutt for samfunnsforskning og Uni Rokkansenteret i Bergen. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor er frittstående og faglig uavhengig med følgende overordnede formål:

- lede og gjennomføre et tre- til femårig forskningsprogram med tema hentet fra forskningsfeltet sivilsamfunn/frivillig sektor;
- initiere og koordinere virksomhet i tilknytning til forskning og formidling av forskning;
- styrke utviklingen av kunnskap om frivillig sektors betydning i samfunnet, og bidra til å videreutvikle den statlige frivillighetspolitikken og styrke frivillig sektor gjennom økt forskningsbasert kunnskap;
- bidra til fagutvikling, utvikling av nye forskningstilnæringer og problemstillinger, samt styrke fagmiljøer, blant annet gjennom skoleing av doktorstipendiater og unge forskere;
- gjennomføre programmets uttalte forskningsprosjekter og styrke og videreutvikle forskning og kompetanse på området sivilsamfunn/frivillig sektor;
- være en møteplass for forskere og brukere der forskningsbasert kunnskap formidles til brukerne, og ideer og innsikter fra feltet formidles til forskerne.

Spørreundersøkelsen *Frivillig innsats*, som er grunnlaget for denne rapporten, inngår som et av flere prosjekter under dette programmet, som har en foreløpig tidsramme til sommeren 2011. Programmet finansieres av Kultur- og kir-

kedepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet.¹

Ivar Eimhjellen har hatt hovedansvaret for rapporten – tekst så vel som analysene, som vi håper kan være til inspirasjon for andre som har samme interesse for frivilligheten i Norge. Vi vil takke Dag Wollebæk og Dag-Arne Christensen for viktige og konstruktive innspill.

Bergen/Oslo, november 2010

Ivar Eimhjellen & Signe Bock Seggaard

1. For mer informasjon om *Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor* vises det til sentrets hjemmeside: <http://www.sivilsamfunn.no/>.

Innledning

Frivillige organisasjoner blir av politikere og forskere ofte trukket frem som en egnet arena for integrasjon og sosial inkludering. Det begrunnes blant annet med en oppfatning av frivillige organisasjoner som møteplasser som fremmer mellommenneskelig tillit, forståelse samt medlemmenes demokratiske dannelse i en bredere sammenheng. Deltagelse i frivillige organisasjoner anses videre å gi rom for vennskap, felles opplevelse, identitet og tilhørighet.

Hensikten med denne rapporten er, med en empirisk tilnærming, å se nærmere på status for etniske ikke-vestlige minoritetes deltagelse i frivillige organisasjoner. Dette er en gruppe som tradisjonelt har falt utenfor den organiserte frivilligheten i Norge.

Mer konkret er intensjonen å dokumentere og analysere den delen av en spørreundersøkelse om frivillig innsats i Norge, som konsentrerer seg om etniske minoriteter. Disse respondentene har hatt minimum fem års botid i Norge samt tilstrekkelig gode språkkunnskaper til å svare på spørreskjemaet på norsk. Det innebærer at rapporten setter et spesifikt søkelys på den gruppen av ikke-vestlige minoriteter som i utgangspunktet har tilnærmet de samme forutsetninger for organisasjonsdeltagelse som majoritetsbefolkningen (Wollebæk & Sivesind 2010).

Datagrunnlaget – en kort introduksjon

Det primære datagrunnlaget for rapporten er basert på en landsrepresentativ telefonspørreundersøkelse, *Frivillig innsats*, som ble gjennomført i perioden april-september 2009 i regi av programmet «Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor» ved Institutt for samfunnsforskning og Uni Rokkansenteret. Alle telefonintervjuene ble gjennomført på norsk.

I rapporten tar vi for det første utgangspunkt i data fra spørreundersøkelsens tilleggsutvalg som er et utvalg trukket blant personer med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn (Afrika og Asia). Bruttoutvalget besto av 992 personer mellom 16 og 79 år, og var jevnt fordelt mellom første- og andregenerasjons-

innvandrere.² Alle personer i utvalget hadde på tidspunktet for undersøkelsen minimum fem års botid i Norge.

Svarprosenten for tilleggsutvalget er totalt 36,2 prosent. Svarprosenten for personer med Asia som landbakgrunn er høyere enn for personer med afrikansk landbakgrunn og den er høyere for andregenerasjonsinnvandrere enn for førstegenerasjonsinnvandrere. Unge mellom 16 og 19 år samt personer med høyere utdanning er forholdsmessig overrepresentert.³

I analysene vil landbakgrunn bli vektet i forhold til den faktiske fordeling i minoritetsbefolkningen generelt. Vestlig landbakgrunn viser til nordmenn og innvandrere med ikke-afrikansk eller ikke-asiatisk landbakgrunn. Data om befolkningen generelt er basert på et landsrepresentativt tverrsnittsutvalg (brutto) bestående av 2975 personer i alderen 16-79 år. Svarprosenten for dette utvalget er 53,1 prosent - altså høyere enn for tilleggsutvalget. I de sammenlignende analyser av personer med vestlig henholdsvis ikke-vestlig bakgrunn er sistnevnte gruppe tatt ut av tverrsnittutvalget.⁴

Rapportens struktur

I denne rapporten tar vi sikte på å beskrive og å analysere etniske minoritetsgruppers forhold til frivillige organisasjoner og sivilt engasjement i bredere forstand. Det betyr at hensikten også er å antyde hva som betinger frivillig arbeid, medlemskap og deltagelse i frivillige organisasjoner, samt holdninger og motivasjon til frivillighet. I kapitlet om sosial kapital vil vi belyse forskjeller mellom minoritet og majoritet når det gjelder indikatorer på tillit, nettverk og sosial kapital. Dette innebærer mer konkret fokus på følgende temaer:

- Frivillig organisasjonsarbeid
- Medlemskap og deltagelse i frivillige organisasjoner
- Holdninger og motivasjon til frivillighet
- Sosial kapital, nettverk og tillit
- Sivilt og politisk engasjement og interesse

2. Det trukne utvalget besto av 1000 personer. Differansen mellom det trukne utvalget og bruttoutvalget skyldes dødsfall eller flytting til utlandet.

3. Aldersgruppen 16-19 år hadde en svarprosent på 54, mens de andre aldersgruppene hadde en svarprosent på rundt 30. Utdanningskategori Universitet eller høyskole hadde svarprosent på 52, mens de andre hadde svarprosent på mellom 20 og 38 prosent.

4. For mer informasjon om undersøkelsen vises det til Wollebæk & Sivesind (2010).

Strukturen videre følger punktene over, der hvert kapittel ser nærmere på den ikke-vestlige minoriteten i kontrast til den vestlige majoriteten. Vi begynner med å se nærmere på hvem de frivillige er.

Frivillig organisasjonsarbeid

Vi skal i dette kapittelet først se hvordan de frivillige med ikke-vestlig bakgrunn fordeler seg med hensyn til kjønn, alder, sivilstand, utdanning og husholdsinntekt. Vi skal så se på i hvilke organisasjoner de gjør frivillig arbeid, omfanget av slik aktivitet og om de også er medlemmer i organisasjonen de er frivillige i. Tilslutt går vi inn på hva som kan betinge det å utføre frivillig organisasjonsarbeid, med fokus på minoritetsbefolkningen. Majoritetsgruppen blir brukt som sammenlikningsgrunnlag i analysene. Med frivillig arbeid mener vi her ulønnet arbeidsinnsats for frivillige organisasjoner som dog kan innebære en viss symbolsk betaling. Dette kan for eksempel være instruksjon og trening av medlemmer, administrativt arbeid eller kaffe- og kiosksalg. Vanlig medlemsaktivitet slik som deltagelse på trening, medlemsmøter og lignende regnes på den andre siden ikke som frivillig arbeid, men som medlemsdeltagelse.

Hvem er de frivillige?

Andelen av den norske befolkningen som utførte frivillig organisasjonsarbeid i 2009 var 48 prosent (Wollebæk & Sivesind 2010). En utbredt oppfatning er at minoriteter deltar mindre i frivillig arbeid enn etniske nordmenn. Tabell 1 viser hvordan de frivillige med henholdsvis ikke-vestlig og vestlig bakgrunn er fordelt på ulike bakgrunnsvariabler. 36 prosent av de spurte med ikke-vestlig bakgrunn har utført frivillig arbeid det siste året. Det tilsvarer 13 prosentpoeng mindre enn for de med vestlig bakgrunn, som hadde en andel på 49 prosent. Om dette virker lavt, så kan vi bemerke at andelen av ikke-vestlige som utfører frivillig organisasjonsarbeid i Norge er ganske høy i internasjonal sammenheng. Om etniske minoriteter hypotetisk sett hadde utgjort hele den norske befolkningen, hadde vi fortsatt vært i verdenstoppen i frivillighet (Wollebæk & Sivesind 2010). Samtidig kan forholdet som etniske minoriteter har til frivillig arbeid være mer uformelt. En svensk undersøkelse har vist at førstegenerasjonsinnvandrere i høyere grad enn befolkningen for øvrig

gjør uformelt frivillig arbeid, som for eksempel hjelpeinnsats mot slekt, venner og bekjente uten at den er knyttet til noen organisasjon (Svedberg, Jegermalm & von Essen 2010). Dette får vi ikke svar på direkte gjennom vårt datagrunnlag, men vi kan se på representasjonen av personer med ikke-vestlig bakgrunn som frivillige, som deltakere og som medlemmer i frivillige organisasjoner.

Tabell 1. Andel som har utført frivillig arbeid fordelt på bakgrunnsvariabler og landbakgrunn. Prosent

		Ikke-vestlige			Vestlige		
		Har arbeidet frivillig siste år	n	P. verdi	Har arbeidet frivillig siste år	n	P. verdi
Kjønn	Menn	37	(195)	0,420	50	(759)	0,261
	Kvinner	33	(162)		47	(765)	
Alder	16 - 24 år	30	(80)	0,058	40	(198)	0,034
	25 - 44 år	32	(158)		51	(525)	
	45 - 66 år	42	(110)		51	(618)	
	67år +	64	(11)		49	(183)	
Sivilstatus	Ugift	29	(115)	0,037	43	(531)	0,000
	Gift	41	(207)		56	(759)	
	Skilt/Enke/Sep	26	(35)		40	(234)	
Utdanning	Ungdomsskole	27	(146)	0,000	30	(343)	0,000
	Videregående	29	(96)		50	(654)	
	Uni/høyskole	51	(115)		56	(527)	
Husholdsinntekt	0-299.000	24	(85)	0,017	35	(236)	0,000
	300.000- 599.999	42	(137)		44	(545)	
	600.000 +	36	(136)		57	(743)	
<i>Totalt</i>		36	(358)		49	(1524)	

Tabell 1 viser at det er ingen signifikante kjønnsforskjeller når det gjelder frivillig arbeid, dette gjelder for begge grupper. Blant de ikke-vestlige er det færre i de to yngste aldersgruppene som har gjort frivillig arbeid enn i de to eldste aldersgruppene. Forskjellene innad i aldersgruppene hos de med vestlig bakgrunn er ikke så store. Her gjør rundt halvparten i alle aldersgruppene frivillig arbeid, utenom de yngste. Blant de yngste med vestlig bakgrunn gjør 40 prosent frivillig arbeid. Her kan det nevnes at det var flere blant de unge som gjorde frivillig arbeid i 1997 enn hos pensjonistene (Wollebæk & Sivesind 2010). De ikke-vestlige har en mindre andel i alle alderskategorier, utenom 67 år og eldre, som utfører frivillig arbeid.

For både vestlige og ikke-vestlige finner vi størst andel frivillige blant de gifte og færrest blant de skilte, separerte eller de som er enke/enkemenn. Også her har gruppen med ikke-vestlig bakgrunn færre frivillige i hver sivilstatuskategori enn de med vestlig bakgrunn.

Når det gjelder utdanning er det de med universitet eller høyskoleutdanning som har størst andel frivillige. Dette gjelder både de med ikke-vestlig og de med vestlig bakgrunn. Andelen frivillige i de to lavere utdanningskategoriene hos de ikke-vestlige er markant mindre. Forskjellene mellom landbakgrunnene er størst blant de som har videregående utdanning. 29 prosent av de ikke-vestlige og 50 prosent hos de vestlige med videregående utdanning har utført frivillige arbeid.

Ser vi på samlet årlig husholdningsinntekt har de ikke-vestlige i midterste inntektskategori størst andel frivillige i forhold til de andre inntektskategoriene. Lavest andel frivillige har kategorien ikke-vestlige med under 300.000 kroner i husholdsinntekt. Andelen ikke-vestlige frivillige i alle inntektskategoriene ligger under tilsvarende andeler hos de med vestlig bakgrunn. Størst forskjell mellom ikke-vestlige og vestlige finner for de med husholdsinntekt over 600.000 kroner. Her er 36 prosent blant de med ikke-vestlig bakgrunn, mens andelen er 57 prosent for de med vestlig bakgrunn.

Hvor utføres det frivillig arbeid?

I Tabell 2 kan vi se hvordan de to gruppene med ulik landbakgrunn fordeler seg på 15 kategorier av frivillige organisasjoner. Respondentene er her spurt om de har utført frivillig arbeid på hvert av disse områdene det siste året.

Tabell 2. Andel personer med hhv. vestlig og ikke-vestlig bakgrunn som har gjort frivillig arbeid etter frivillighetsområder. Prosent

	Ikke-vestlig	Vestlig	% diff.
Kunst, kultur, korps og kor	4	12	-8
Idrett og sport	9	20	-11
Hobby, fritid og utendørsaktivitet	6	13	-10
Utdanning, opplæring og forskning	10	5	5
Helse, pleie og redningsarbeid	6	4	2
Sosiale tjenester og rusomsorg	5	4	1
Natur-, miljø- og dyrevern	0,7	2	-1,3
Velforening, grendelag og nærmiljø	6	13	-7
Boretts- og boligbyggelag	7	7	0
Rettighet, støtte og avhold	6	0,8	5,2
Politiske partier	4	2	1
Internasjonal utveksling, nødhjelp/bistand	8	3	5
Religion og livssyn	12	5	7
Yrkes-, bransje- og fagforeninger	4	5	-1
Annet	2	2	0
<i>N</i>	<i>(358)</i>	<i>(1524)</i>	

Det området der størst andel av ikke-vestlige har gjort frivillig arbeid (12 prosent) er innenfor religion og livssyn (mot 5 prosent for de med vestlig bakgrunn). Wollebæk & Sivesind (2010) viser i den forbindelse at ikke-vestliges deltagelse i organisasjoner innen religion og livssyn har bidratt til å bremse den generelle tilbakegangen for slike organisasjoner. Innenfor natur, miljø og dyrevern har gruppen med ikke-vestlig bakgrunn lavest andel, bare 0,7 prosent (her er det også få med vestlig bakgrunn, 2 prosent). Områder der en relativt stor andel med ikke-vestlig bakgrunn har gjort frivillig arbeid er innen utdanning, opplæring og forskning (10 prosent), idrett og sport (9 prosent), internasjonal utveksling, nødhjelp og bistand (8 prosent) og innen boretts- og boligbyggerlag (7 prosent). Sett i forhold til personer med vestlig bakgrunn er det større andel med ikke-vestlig bakgrunn som har utført frivillig arbeid på 7 av de 15 områdene. De største forskjellene i favør ikke-vestlige finner vi innen religion og livssyn, rettighets-, støtte- og avholdsorganisasjoner (6 mot 0,8 prosent) utdanning, opplæring og forskning (10 mot 5 prosent) og innen internasjonal utveksling, nødhjelp og bistand (8 mot 3 prosent). Innen borettslag, sosiale tjenester og rusomsorg, politiske partier og kategorien andre er andelen frivillige med ikke-vestlig og vestlig bakgrunn nesten like. Vi ser her at som frivillige er personer med ikke-vestlig bakgrunn godt representert på flere områder, men ikke der de fleste vestlige er frivillige - i idretten, innen kunst, kultur, korps og kor og innen hobby-, fritids og utendørsaktiviteter.

Er minoriteter medlemmer i organisasjonene der de gjør frivillig arbeid?

Når det gjelder å være medlemmer i organisasjoner der man utfører frivillig arbeid, er de ikke-vestlige dårligere representert enn de med vestlig bakgrunn på 12 av de 15 områdene. En forklaring kan være at etnisk norske oftere deltar i medlemsorganisasjoner. Samtidig har ikke-vestlige trolig en litt høyere terskel for å bli medlemmer i organisasjoner der de gjør frivillig arbeid.

Tabell 3. Andel av personer med hhv. vestlig og ikke-vestlig bakgrunn som er medlem i en organisasjon der de gjør frivillig arbeid etter frivillighetsområde. Prosent

	Ikke-vestlig	n	P. verdi	Vestlig	n	P. verdi	% diff
Kunst, kultur korps og kor	33	(18)	0,001	70	(176)	0,001	-37
Idrett og sport	50	(30)	0,007	77	(302)	0,021	-27
Hobby, fritid og utendørsaktivitet	48	(21)	0,009	78	(197)	0,025	-30
Utdanning, opplæring og forskning	56	(30)	0,013	67	(75)	0,002	-11
Helse, pleie og redningsarbeid	55	(20)	0,021	60	(65)	0,000	-5
Sosiale tjenester og rusomsorg	31	(16)	0,002	52	(64)	0,000	-21
Natur-, miljø- og dyrevern	0	(2)	0,005	61	(31)	0,001	-61
Velforening, grendelag og nærmiljø	75	(20)	0,143	81	(200)	0,034	-6
Boretts- og boligbyggelag	72	(25)	0,113	84	(110)	0,046	-12
Rettighet, støtte og avhold	50	(22)	0,018	73	(11)	0,016	-23
Politiske partier	100	(12)	1,000	94	(35)	0,265	6
Internasjonal utveksling/nødhjelp/bistand	41	(27)	0,005	60	(45)	0,001	-19
Religion og livssyn	91	(45)	0,412	83	(75)	0,045	8
Yrkes-, Bransje- og Fagforeninger	81	(16)	0,219	93	(68)	0,201	-12
Annet	88	(8)	0,302	84	(32)	0,105	4

Mer spesifikt viser Tabell 3 at innen religions- og livssynsorganisasjoner er 91 prosent av de ikke-vestlige også medlemmer i organisasjonen der de gjør frivillig arbeid, i forhold til 83 prosent av de vestlige frivillige. Også i organisasjoner i kategorien annet har ikke-vestlige en større andel frivillige som også er medlemmer. Omvendt, så finner vi størst forskjell innen natur, miljø og dyrevern, der ingen frivillige med ikke-vestlig bakgrunn er medlemmer, mens 61 prosent av de vestlige frivillige er medlemmer. Vi finner her også store forskjeller mellom vestlige og ikke-vestlige frivillige ved medlemstilknytning innen kunst, kultur, korps og kor, hobby, fritids og utendørsaktiviteter og innen idrett og sport.

Vi ser at det å være medlem i organisasjonen man gjør frivillig arbeid i, ikke er like utbredt blant personer med ikke-vestlig bakgrunn. Et tegn på at jo mer formell tilknytningen til organisasjoner er, jo mindre representert er personer med ikke-vestlig bakgrunn.

Hva betinger om man jobber som frivillig?

Til nå har vi sett på hvordan de med henholdsvis vestlig og ikke-vestlig landbakgrunn fordeler seg ulikt på spørsmål knyttet til frivillig organisasjonsarbeid. Men vi vet også at minoritetsgruppen er yngre, har lavere utdanning og lavere inntekt - faktorer som er knyttet til lavere organisasjonsdeltagelse (Wollebæk & Sivesind 2010). Hvor mye av forskjellene skyldes etnisitet og hvor mye skyldes sosial status?

Tabell 4 viser resultatene fra en logistisk regresjonsanalyse av frivillig arbeid for alle respondentene i hele undersøkelsen. Vi ser av fortegnene i hvilken retning de uavhengige variablene påvirker sannsynligheten for å utføre frivillig arbeid. Koeffisientene med negativt fortegn betyr at variabelen har en negativ effekt på å gjøre frivillig arbeid. I modell 1 er det bare utdanning, inntekt og sivilstatus som har signifikante effekter, som betyr at høyere utdanning og inntekt, og å være gift vil øke sannsynligheten for å jobbe som frivillig. Landbakgrunn har ingen signifikant effekt. I modell 2 ser vi hvilken effekt det har å være henholdsvis første- og andregenerasjonsinnvandrere. Resultatene for innvandringskategori er heller ikke signifikante når det gjelder å gjøre frivillig arbeid.

Tabell 4. Regresjon av frivillig arbeid kontrollert for landbakgrunn, første- og andregenerasjonsinnvandrere, utdanning, inntekt, sivilstatus, alder og kjønn.

Ustandardiserte koeffisienter

Uavhengig variabel	Modell 1	Modell 2
Afrikansk bakgrunn	-0,16	
Asiatisk bakgrunn	-0,55	
1.generasjon		-0,28
2.generasjon		-0,07
Utdanning	0,31**	0,31**
Inntekt	0,17**	0,17**
Gift	0,26*	0,26*
Alder	0,00	0,00
Kvinne	-0,11	-0,10
<i>Cox/Snell R square</i>	<i>0,05</i>	<i>0,05</i>
<i>N</i>	<i>(1882)</i>	<i>(1882)</i>

*Signifikant på 5 % -nivå

**Signifikant på 1 % -nivå

Note: Her er analyser gjort for både tilleggsvalg og hovedvalg under ett. På grunn av sterk korrelasjon mellom variablene er landbakgrunn og innvandrerkategori plassert i hver sin regresjonsmodell.

Koeffisientene for variablene Utdanning, Inntekt og Sivilstatus er omtrent like i modell 1 og modell 2.

I regresjonsanalysene har altså landbakgrunn fra Afrika eller Asia, eller å være første- eller andregenerasjonsinnvandrere i seg selv ikke noen selvstendig signifikant effekt på om man gjør frivillig arbeid eller ikke. De variablene som har signifikant innvirkning er utdanningsnivå, samlet husholdningsinntekt og sivilstand. Forskjellene vi observerte mellom minoritet og majoritet ved frivillig arbeid kan i stor grad tilskrives effekten av disse sosioøkonomiske forskjellene snarere enn etnisitet. Å ha høy utdanning, høy inntekt og å være gift øker med andre ord sannsynligheten for å gjøre frivillig arbeid.

Medlemskap og deltagelse i frivillige organisasjoner

Når det gjelder medlemskap i frivillige organisasjoner, tar vi for oss både aktivt medlemskap der man deltar i organisasjonen og passivt medlemskap der man kun er medlem. Vi ser først nærmere på hvordan medlemmer med ikke-vestlig bakgrunn i frivillige organisasjoner fordeler seg på ulike bakgrunnsvariabler. Deretter går vi inn på i hvilke typer frivillige organisasjoner de er medlemmer og hvor mye de deltar aktivt som medlemmer. Majoritetsgruppen blir brukt som sammenlikningsgrunnlag i analysene. Vi foretar tilslutt en regresjonsanalyse for å undersøke hvilke bakgrunnsvariabler som har en signifikant effekt på det å være medlem av en frivillig organisasjon. Har minoritetsbakgrunn en signifikant innvirkning på organisasjonsmedlemskap?

Hvem er medlemmer?

Levekårsundersøkelsene fra 1996 og 2006 viste at personer med minoritetsbakgrunn er sterkt underrepresentert som medlemmer i alle organisasjoner (Enjolras & Wollebæk 2010). En hypotese er at personer med ikke-vestlig bakgrunn er mindre representert jo mer formalisert tilknytningen til frivillige organisasjoner er. Som medlemmer vil de følgende være dårligere representert enn som frivillige. Data fra Folke- og bolig tellingen 2001 og Bedrifts- og foretaksregisteret 2009 fra SSB viser at også som styremedlemmer (i borettslag) er de underrepresentert (Enjolras & Wollebæk 2010). Minoritetets formelle representasjon i organisasjonssamfunnet, i form av medlemskap og styreverv, ser ut til å være et større problem enn angivelig mangel på deltagelse innen frivillig arbeid (Wollebæk & Sivesind 2010).

Tabell 5 viser medlemskap – både aktive og passive – i frivillige organisasjoner etter landbakgrunn og ulike bakgrunnsvariabler. Personer med ikke-vestlig bakgrunn har en markant lavere andel som er medlemmer enn blant de med vestlig bakgrunn (43 mot 70 prosent). Differansen er her på 27 prosentpoeng, dobbelt så stor differanse som for frivillig arbeid (13 prosentpoeng).

Dette bekrefter trenden der personer med ikke-vestlig bakgrunn faller fra jo mer formalisert tilknytningen til frivillige organisasjoner er.

På samme måte som for frivillig arbeid er ikke forskjellene mellom kjønn signifikante når det gjelder medlemskap. For de ikke-vestlige stiger andelen som er medlemmer etter høyere alderskategori. For alle alderskategorier har ikke-vestlige lavere andel som er medlemmer i forhold til de vestlige. Forskjellene mellom vestlige og ikke-vestlige i andel som medlemmer er minst for gruppen over 67 år og størst i gruppen 25 til 44 år.

I begge landbakgrunnsgruppene er størst andel medlemmer blant de gifte i forhold til de andre sivilstatusgruppene. Halvparten av de ikke-vestlige som er gifte er medlemmer i en frivillig organisasjon, mens det tilsvarende for de vestlige er en andel på 78 prosent. Andelen medlemmer i kategoriene ugifte og skilte, separerte eller enke/enkemenn er bare halvparten så store blant de ikke-vestlige som blant de vestlige.

Når vi ser på utdanningskategoriene er forskjellene mellom ikke-vestlige og vestlige mye større for medlemskap enn for hva vi så for frivillig arbeid. Hos både ikke-vestlige og vestlige stiger andelen medlemmer med høyere utdanning. Under en tredjedel av de ikke-vestlige med bare ungdomskole er medlemmer i en frivillig organisasjon, mens over halvparten av de vestlige med bare ungdomsskole er det samme. I videregående-kategorien er forskjellen på andel medlemmer hos ikke-vestlige og vestlige på hele 30 prosent.

For de med ikke-vestlig bakgrunn er andelen medlemmer i de to øverste inntektskategoriene nesten like (47 og 45 prosent), mens den er mye mindre for de som har under 300.000 kroner i samlet husholdsinntekt (26 prosent). På inntekt ligger andelen for de med ikke-vestlig bakgrunn, i alle kategoriene, under 50 prosent, mens det er omvendt for de med vestlig bakgrunn. Her ligger andelen i alle inntektskategoriene over 50 prosent. For de vestlige stiger andel medlemmer også med høyere inntekt.

Tabell 5. Andel som er medlemmer i frivillige organisasjoner fordelt på landbakgrunn og bakgrunnsvariabler. Prosent

		Ikke-vestlige		P. verdi	Vestlige		P. verdi
		Er medlem	n		Er medlem	n	
Kjønn	Menn	44	(195)	0,284	71	(759)	0,237
	Kvinner	38	(162)		69	(765)	
Alder	16 - 24 år	28	(80)	0,004	52	(198)	0,000
	25 - 44 år	40	(157)		69	(525)	
	45 - 66 år	51	(110)		77	(618)	
	67år +	64	(10)		67	(183)	
Sivilstatus	Ugift	29	(115)	0,000	60	(531)	0,000
	Gift	50	(207)		78	(759)	
	Skilt/Enke/Sep	29	(35)		66	(234)	
Utdanning	Ungdomsskole	27	(146)	0,000	52	(343)	0,000
	Videregående	41	(96)		71	(654)	
	Uni/høyskole	60	(116)		81	(527)	
Husholdsinntekt	0-299.000	26	(85)	0,004	58	(236)	0,000
	300.000- 599.999	47	(137)		65	(545)	
	600.000 +	45	(135)		77	(743)	
Totalt		43	(358)		70	(1524)	

I hvilke organisasjoner er minoriteter medlemmer?

I Tabell 6 ser vi at på 11 av 15 frivillighetsområder er ikke-vestlige underrepresentert i forhold til vestlige når det gjelder medlemskap i organisasjoner. Forskjellene er størst innen idretts- og sportsforeninger (18 prosentpoeng), yrkes-, bransje- og fagforeninger (15 prosentpoeng), velforeninger (15 prosentpoeng), foreninger for hobby, fritid og utendørsaktiviteter (14 prosentpoeng) og innen foreninger for kunst, kultur, korps og kor (10 prosentpoeng). Gruppen med ikke-vestlig bakgrunn har størst andel som er medlemmer i innen religions- og livssynsforeninger (16 prosent), her har de også en større andel medlemmer i forhold til vestlige (8 prosentpoeng). De har også en relativt stor andel som er medlemmer i yrkes-, bransje- og fagforeninger (16 prosent).

Tabell 6. Andel personer med hhv. vestlig og ikke-vestlig bakgrunn som er medlem av frivillige organisasjoner etter organisasjonstyper. Prosent

	Ikke-vestlig	Vestlig	% diff
Kunst, kultur korps og kor	4	14	-10
Idrett og sport	10	28	-18
Hobby, fritid og utendørsaktivitet	6	20	-14
Utdanning, opplæring og forskning	9	6	3
Helse, pleie og redningsarbeid	7	15	-8
Sosiale tjenester og rusomsorg	4	8	-4
Natur-, miljø- og dyrevvern	1	6	-5
Velforening, grendelag og nærmiljø	5	20	-15
Boretts- og boligbyggelag	11	17	-6
Rettighet, støtte og avhold	5	2	3
Politiske partier	9	6	3
Internasjonal utveksling, nødhjelp/bistand	8	10	-2
Religion og livssyn	16	8	8
Yrkes-, bransje- og fagforeninger	16	31	-15
Annet	4	5	-1
<i>N</i>	<i>(358)</i>	<i>(1524)</i>	

Hvor mye deltar medlemmene?

Tabell 7 viser gjennomsnitt antall timer som personer med vestlig og ikke-vestlig bakgrunn har vært deltager i organisasjoner de er medlem av det siste året. Deltagelse betyr her å være med på ulike organisasjonsaktiviteter som trening, øvelse, medlemsmøter og lignende. Der de med ikke-vestlig bakgrunn deltar mest er innen idrett. Her har de i gjennomsnitt 376 timer som deltager, mens de med vestlig bakgrunn har 93 timer. Tre respondenter med ikke-vestlig bakgrunn har her rapportert 1500 timer, som er et høyt tall. Selv om det er godt mulig å bruke så mye tid til for eksempel trening, så gir det et stort utslag på gjennomsnittsverdien, noe vi kan se på standardavviket.⁵ Om vi tar bort disse tre ekstremverdiene blir gjennomsnittet for personer med ikke-vestlig bakgrunn 178 timer og standardavviket på 229 timer. Forskjellen består selv etter at ekstremverdier er tatt bort.

De ikke-vestlige bruker videre i gjennomsnitt flere timer som deltager og innen velforeninger, grende- og nærmiljølag i forhold til de med vestlig bakgrunn. Omvendt, så har de med ikke-vestlig bakgrunn bare 35 timer deltagelse innen religion og livssyn i forhold til gruppen med vestlig bakgrunn, som har 90 timer. Dette kan knyttes opp mot tidligere funn av mer passivitet hos personer med ikke-vestlig bakgrunn i religiøse organisasjoner enn blant majoritetsbefolkningen, målt gjennom andel medlemmer som tok aktivt del i organisasjonene (Blom 1998). De med ikke-vestlig bakgrunn deltar også en del

5. Standardavviket viser gjennomsnittlig spredning rundt gjennomsnittet.

mindre i forhold til vestlige innen helse, pleie og redningsarbeid (8 mot 42 timer), hobby, fritids og utendørsaktiviteter (20 mot 51 timer) og i politiske partier (18 mot 47 timer). Personer med ikke-vestlig bakgrunn deltar med færrest timer i gjennomsnitt innen boretts- og boligbyggerlag (5 timer), men her er også antall gjennomsnittstimer for vestlige lav.

Tabell 7. Gjennomsnitt antall timer siste året som hhv. vestlige og ikke-vestlige har vært deltager i en organisasjon de er medlem av.

	Ikke-vestlig	Vestlig	Diff.	Totalt	P. verdi
Kunst, kultur korps og kor	79	82	-3	82	
St. avvik	127	85		88	0,898
Antall personer	(11)	(132)		(143)	
Idrett og sport (se kommentarer)	376	93	283	110	
St. avvik	529	148		204	0,000
Antall personer	(18)	(276)		(294)	
Hobby, fritid og utendørsaktivitet	20	51	-31	49	
St. avvik	24	77		75	0,125
Antall personer	(15)	(198)		(213)	
Utdanning, opplæring og forskning	56	25	31	32	
St. avvik	94	34		54	0,061
Antall personer	(14)	(47)		(61)	
Helse, pleie og redningsarbeid	8	42	-34	39	
St. avvik	6	103		99	0,475
Antall personer	(5)	(56)		(61)	
Sosiale tjenester og rusomsorg	10	32	-22	28	
St. avvik	3	44		41	0,187
Antall personer	(7)	(32)		(39)	
Natur-, miljø- og dyrevern	47 ^a	19	28	20	
St. avvik	0	16		17	0,330
Antall personer	(0)	(21)		(21)	
Velforening, grendelag og nærmiljø	49 ^b	12	37	15	
St. avvik	44	15		21	0,000
Antall personer	(13)	(152)		(165)	
Boretts- og boligbyggelag	5	12	-7	11	
St. avvik	3	19		18	0,119
Antall personer	(20)	(106)		(126)	
Rettighet, støtte og avhold	16	41	-25	25	
St. avvik	13	48		33	0,087
Antall personer	(13)	(8)		(21)	
Politiske partier	18	47	-29	38	
St. avvik	31	76		66	0,092
Antall personer	(22)	(45)		(67)	
Internasjonal utveksling/nødhjelp/bistand	14	35	-21	29	
St. avvik	13	61		53	0,173
Antall personer	(16)	(40)		(56)	
Religion og livssyn	35	90	-55	70	
St. avvik	42	125		107	0,009
Antall personer	(40)	(74)		(114)	
Yrkes-, Bransje- og Fagforeninger	13	17	-4	16	
St. avvik	16	33		32	0,598
Antall personer	(22)	(197)		(219)	
Annet	0	41	-41	41	
St. avvik	0	45		45	
Antall personer	(0)	(27)		(27)	

N = 1882

Note: Pga vektning er gjennomsnittet multiplisert opp fra 35 timer basert på svar fra to personer. N og st. avvik vises dermed ikke. St. avvik uten vekt er her 25 timer for personer med ikke-vestlig bakgrunn. ^b Uten tre såkalte «uteliggere» (124 timer) blir gjennomsnittet 29 timer og st. avvik 19 timer.

Hva betinger om man er medlem av frivillige organisasjoner?

Vil forskjellene vi har funnet mellom personer med ikke-vestlig og vestlig bakgrunn bestå etter at vi har sjekket for sosioøkonomiske forhold? I Tabell 8 vises koeffisientene fra en logistisk regresjonsanalyse av medlemskap i frivillige organisasjoner. Her får vi flere signifikante resultater enn for frivillig arbeid (se Tabell 4). Landbakgrunn Asia har en signifikant negativ virkning på sannsynligheten for å være medlem, mens høyere utdanning, husholdningsinntekt, alder og det å være gift har en positiv virkning på sannsynligheten.⁶ Også her har vi sjekket for virkningen av å være første- eller andregenerasjonsinnvandrere, og vi ser en signifikant negativ effekt av selv å ha innvandret til Norge.

Tabell 8. Regresjon av medlemskap kontrollert for Landbakgrunn, første- og andregenerasjonsinnvandrere, utdanning, inntekt, sivilstatus, alder og kjønn. Ustandardiserte koeffisienter

Uavhengig variabel	Modell 1	Modell 2
Afrikansk bakgrunn	-0,47	
Asiatisk bakgrunn	-1,14**	
1.generasjon		-0,42*
2.generasjon		-0,44
Utdanning	0,55**	0,55**
Inntekt	0,18**	0,18**
Gift	0,29*	0,28**
Alder	0,01**	0,02**
Kvinne	-0,12	-0,11
	<i>Cox/Snell R square</i>	<i>0,09</i>
	<i>N</i>	<i>1882</i>

*Signifikant på 5 % -nivå

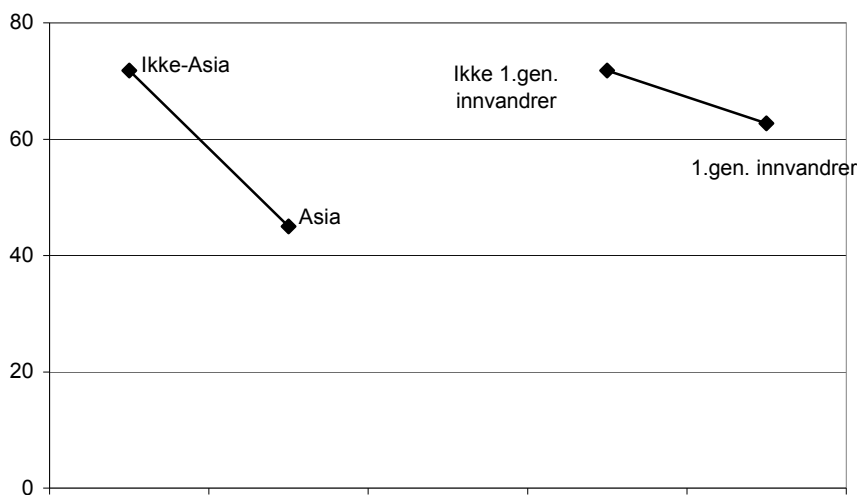
**Signifikant på 1 % -nivå

Note: På grunn av multikolinearitet er variablene landbakgrunn og innvandrerkategori plassert i hver sin regresjonsmodell. Koeffisientene for variablene Utdanning, Inntekt, Sivilstatus og Alder er nesten like i modell 1 og modell 2.

6. Effekt av minoritetsbakgrunn (både Afrika og Asia) på medlemsdeltagelse og omfang av deltagelse er sterk og entydig negativ, selv når kontrollert for sosial bakgrunn og bosted Wollebæk & Sivesind (2010)..

Figur 1 viser at sannsynligheten for medlemskap er 26,8 prosentpoeng lavere blant personer med asiatisk bakgrunn enn blant befolkningen for øvrig, selv når vi har kontrollert for sosioøkonomiske variabler. Sannsynligheten synker med 9,1 prosentpoeng, fra 71,8 prosent til 62,7 prosent sannsynlighet om man er første generasjonsinnvandrere i forhold til ikke å være første generasjonsinnvandrere.

Figur 1. Endring i sannsynlighet for medlemskap etter variasjon i variablene landbakgrunn ikke-Asia og Asia og ikke-første generasjonsinnvandrere og første generasjonsinnvandrere

Note: Figuren er basert på modell 1 og modell 2 i Tabell 8

Økonomisk støtte til frivillige organisasjoner

I tillegg til at man kan gi av sin tid til frivillig arbeid eller som medlem, er også økonomisk støtte et svært viktig bidrag til frivillige organisasjoner. I Tabell 9 og Tabell 10 ser vi henholdsvis andelene som gir penger og hvor mye de gir i gjennomsnitt på fem sentrale organisasjonsområder.

Ut fra Tabell 9 ser vi at det er færre blant de med ikke-vestlig bakgrunn som sier de gir økonomiske bidrag til frivillige organisasjoner innen helse, pleie og omsorg og innen sosiale tjenester og rusomsorg i forhold til personer med vestlig bakgrunn. Innen religion og livssyn gir 22 prosent av de med ikke-vestlig bakgrunn penger mot 14 prosent av de med vestlig bakgrunn. For organisasjoner innen helse, pleie og redningsarbeid er det rundt en tredjedel med ikke-vestlig bakgrunn som gir, og omtrent halvparten av de med vestlig bakgrunn som gir, 15 prosentpoeng differanse.

Tabell 9. Andel husstander med hhv. vestlig og ikke-vestlig bakgrunn som har gitt økonomisk støtte til ulike typer frivillige organisasjoner siste år. Prosent

	Ikke-vestlig	Vestlig	% diff	Totalt	P. verdi
Helse, pleie og redningsarbeid	34	49	-15	46	0,000
Sosiale tjenester og rusomsorg	18	31	-13	29	0,000
Internasjonal utveksling/nødhjelp/bistand	41	44	-3	43	0,290
Religion og livssyn	22	14	8	16	0,000
<i>N, minimum</i>	<i>(349)</i>	<i>(1492)</i>		<i>(1844)</i>	

Når det gjelder beløpsstørrelse viser Tabell 10 det gjennomsnittlige beløp som en person har gitt til frivillige organisasjoner det siste året. Det største gjennomsnittsbetøpet hos de ikke-vestlige blir gitt til internasjonal utveksling, nødhjelp og bistand. Medianverdien har den samme tendensen. Med hensyn til organisasjoner innen religion og livssyn gir ikke-vestlige et mindre gjennomsnittsbetøp enn vestlige, men tallene tyder her på at store beløp hos noen få blant de vestlige har hatt et stort utslag på gjennomsnittet. Medianen viser nemlig en tendens til at flere blant de ikke-vestlige gir litt, mens noen få blant de vestlige gir mye. Innenfor sosiale tjenester og rusomsorg har de med ikke-vestlig bakgrunn et litt høyere gjennomsnittsbetøp enn de med vestlig bakgrunn.

Tabell 10. Gjennomsnittlig økonomisk støtte til frivillige organisasjoner. Fordelt på landbakgrunn og frivillighetsområde. Kr/år

		Ikke-vestlig	Vestlig	Diff.	Totalt
Helse, pleie og redningsarbeid		808	938	-130	921
	St. avvik	2622	1507		1689
	Median	350	500		500
Sosiale tjenester og rusomsorg		797	646	151	662
	St. avvik	1326	1082		1111
	Median	300	300		300
Internasjonal utveksling/nødhjelp/bistand		2167	1600	567	1692
	St. avvik	5521	2705		3329
	Median	705	500		500-
Religion og livssyn		1687	4544	-2857	3874
	St. avvik	2654	12646		11198
	Median	881	500		500

N = 1882

I Tabell 11 viser vi en regresjonsanalyse av om man har gitt økonomisk støtte til frivillige organisasjoner innenfor helse, pleie og redningsarbeid, sosiale tjenester og rusomsorg, internasjonal utveksling, nødhjelp og bistand og innen religion og livssyn. Verken bakgrunn fra Asia eller Afrika eller det å være første- eller andregenerasjonsinnvandrere har signifikant effekt på sannsynligheten for å gi økonomisk støtte. Høyere inntekt og alder har signifikant positiv virkning på sannsynligheten for å gi økonomisk støtte til organisasjoner innen helse, pleie og redningsarbeid og innen sosiale tjenester og rusomsorg. Når det gjelder støtte til organisasjoner innenfor internasjonal utveksling, nødhjelp og bistand har både høyere utdanning og inntekt, det å være gift og det å være kvinne en signifikant positiv virkning på sannsynligheten. For økonomisk støtte til organisasjoner innen religion og livssyn har høyere alder og det å være gift signifikant innvirkning på sannsynligheten for å gi.

Tabell 11. Regresjon av gitt økonomisk støtte til frivillige organisasjoner innen fire områder. Ustandardiserte koeffisienter

Uavhengige variabler	Helse, pleie og redningsarbeid	Sosiale tjenester og rusomsorg	Internasjonal utveksling, nødhjelp, bistand	Religion og livssyn
Afrikansk bakgrunn	-0,76	0,21	0,44	0,45
Asiatisk bakgrunn	-0,07	-0,34	-0,14	0,55
1.generasjon	-0,40	-0,26	-0,15	-0,06
2.generasjon	0,68	0,09	0,64	1,08
Utdanning	-0,09	0,02	0,34**	0,11
Inntekt	0,19**	0,10 [†]	0,12**	-0,09
Gift	0,02	-0,08	0,32 [†]	0,80**
Alder	0,02**	0,03**	-0,00	0,01**
Kvinne	0,13	0,26	0,31**	0,08
Cox/Snell R square	0,03	0,04	0,04	0,03
N=1882				

[†] Signifikant på 10 %-nivå

*Signifikant på 5 %-nivå

**Signifikant på 1 %-nivå

Holdninger til og motivasjon for frivillig arbeid

Holdninger til frivillig arbeid

For å kunne si noe om frivillige sin lojalitet til organisasjoner og hva de mener om frivillig arbeid ble respondentene som utførte frivillig arbeid fulgt opp med noen holdningsspørsmål omkring frivillig arbeid, se Tabell 12.

Tabell 12. Andeler frivillige som er svært eller delvis enig i holdninger knyttet till frivillig organisasjonsarbeid, fordelt på landbakgrunn. Prosent

	Ikke-vestlig	Vestlig	% diff.	Totalt	P. verdi
Viktig å være medlem i organisasjon der man gjør frivillig arbeid	75 (86)	83 (578)	-8	82 (664)	0,036
Viktig at jobbet for en bestemt organisasjon	48 (55)	61 (421)	-14	59 (476)	0,013
Viktig at det er frivillige organisasjoner du jobber for	68 (78)	62 (429)	6	63 (507)	0,182
<i>N, minimum</i>	<i>(114)</i>	<i>(693)</i>		<i>(807)</i>	

Note: Svaralternativene for disse spørsmålene er: «svært enig», «delvis enig», «verken eller», «delvis uenig», «svært uenig». Her vises sammenslått kategori for de som var svært enig og delvis enig.

Når det gjelder synet på det å være medlem av den organisasjonen der man gjør frivillig arbeid, mener 75 prosent av de med ikke-vestlig bakgrunn og 83 prosent av de med vestlig bakgrunn at dette er viktig. På neste spørsmål, synet på å jobbe i den spesifikke organisasjonen man gjorde, så er det færre enn på første spørsmål, som mener dette er viktig, i begge gruppene. Over halvparten av de med ikke-vestlig bakgrunn kunne like gjerne jobbet for en annen organisasjon. Lojaliteten til spesifikke organisasjoner ser ut til å være mindre hos personer med ikke-vestlig bakgrunn.

På to spørsmål ble alle respondentene i undersøkelsen – uansett tilhørighet til frivillige organisasjoner – spurt om verdier ved frivillig arbeid kontra betalt arbeid. På første spørsmål er ikke forskjellen signifikant. Ved utsagnet om at frivillige står for verdier som ikke kan erstattes av lønnet arbeidskraft er meningene litt ulike mellom de med ikke-vestlig og de med vestlig bakgrunn, se Tabell 13. Størst andel i begge gruppene er enig i utsagnet, 76 prosent med ikke-vestlig bakgrunn og 86 prosent med vestlig bakgrunn. Flere blant de med vestlig bakgrunn ser altså verdien i frivillig arbeid kontra lønnet arbeid, i forhold til de med ikke-vestlig bakgrunn.

Tabell 13. Frivillig versus betalt arbeid. Andeler som er svært eller delvis enig i utsagn fordelt på landbakgrunn. Prosent

	Ikke-vestlig	Vestlig	% diff.	Totalt	P. verdi
Heller betalt enn å gjøre frivillig arbeid, viss mulig	30	30	0	30	0,922
Frivilliges verdier kan ikke erstattes av lønnet arbeidskraft	76	86	-9	84	0,000
<i>N, minimum</i>	<i>(344)</i>	<i>(1466)</i>		<i>(1810)</i>	

Note: Svaralternativene er «svært enig», «delvis enig», «verken eller», «delvis uenig» og «svært uenig». Her vises fordeling på sammenslåtte kategorier «svært enig» og «delvis enig».

Holdninger til demokrati og deltagelse

Her er medlemmer i frivillige organisasjoner spurt om holdninger til den medlemsorganisasjonen som er viktigst for dem. Godt over halvparten i begge gruppene mener de får god skoleing i demokratiske spilleregler gjennom organisasjonsdeltagelsen, se Tabell 14.

Dette er det eneste spørsmålet der det er signifikante forskjeller mellom minoritet og majoritet. Her har de med ikke-vestlig bakgrunn en andel 71 prosent, mens de vestlige har en andel på 61 prosent som er svært eller delvis enig i utsagnet. Dette kan ses i sammenheng med at ikke-vestlige som selv har innvandret ofte har bakgrunn i ikke-demokratiske regimer og dermed opplever dette sterkere enn personer med vestlig bakgrunn. Her kan det være interessant å se på forskjeller mellom første- og andregenerasjonsinnvandrere. En metodisk utfordring er i den sammenhengen knyttet til det lave antall andregenerasjonsinnvandrere i undersøkelsen, fordi bevirker at det skal mye til for å få signifikante utslag, hvilket nettopp ses av Tabell 15 som viser forskjellene mellom førstegenerasjonsinnvandrere og andregenerasjonsinnvandrere på disse spørsmålene. Ingen av forskjellene er signifikante.

Tabell 14. Andel som er svært eller delvis enig i utsagn, fordelt på landbakgrunn. Prosent

	Ikke-vestlig	Vestlig	% diff.	Totalt	P. verdi
Viktig at organisasjon er demokratisk organisert	90	89	1	89	0,855
Gjennom å delta i organisasjonen får jeg god skoleing i demokratiske spilleregler	71	61	10	63	0,014
Stiller gjerne opp på bestemte tiltak organisasjonene setter i gang, men orker sjelden å delta i vanlig møtevirksomhet	48	41	7	42	0,160
Man gir et viktig bidrag til organisasjonenes virksomhet også ved å stå som passivt medlem	66	72	-6	71	0,134
<i>N, minimum</i>	<i>(108)</i>	<i>(628)</i>		<i>(739)</i>	

Note: Svaralternativene er: «svært enig», «delvis enig», «verken eller», «delvis uenig», «svært uenig». Her vises fordeling på sammenslåtte kategorier «svært enig» og «delvis enig».

Tabell 15. Andel som er svært eller delvis enig i utsagn, fordelt på første- og andre generasjonsinnvandrere. Prosent

	1.generasjon	2.generasjon	% diff.	Totalt	P. verdi
Viktig at organisasjon er demokratisk organisert	92 (103)	79 (11)	13	91 (114)	0,274
Gjennom å delta i organisasjonen får jeg god skolering i demokratiske spilleregler	73 (81)	60 (9)	13	71 (90)	0,506
Stiller gjerne opp på bestemte tiltak organisasjonene setter i gang, men orker sjelden å delta i vanlig møtevirksomhet	47 (53)	50 (7)	-3	48 (60)	0,979
Man gir et viktig bidrag til organisasjonenes virksomhet også ved å stå som passivt medlem	64 (72)	79 (11)	-15	66 (83)	0,559
<i>N, minimum</i>	<i>(96)</i>	<i>(12)</i>		<i>(108)</i>	

Note: Svaralternativene er: «svært enig», «delvis enig», «verken eller», «delvis uenig», «svært uenig». Her vises fordeling på sammenslåtte kategorier «svært enig» og «delvis enig».

Motivasjon for frivillig arbeid

På et spørsmålsbatteri med 11 grunner til å gjøre frivillig arbeid ble de respondentene som har gjort frivillig arbeid bedt om å vurdere, på en skala fra en til syv hvor viktig de ulike grunnene var for å gjøre frivillig arbeid (1= liten betydning, 7= stor betydning). I Tabell 16 vises fordelingen på de som svarte mellom 5 og 7, det vil si de som mener grunnen er en sentral motivasjonsfaktor for å gjøre frivillig arbeid.

Tabell 16. Ulike grunner for å gjøre frivillig arbeid etter landbakgrunn.
Prosent

	Ikke-vestlig	Vestlig	% diff.	Totalt	P. Verdi
Jeg har venner som arbeider frivillig	56 (81)	42 (312)	14	44 (393)	0,001
Som frivillig blir jeg mer fornøyd med meg selv	75 (107)	55 (406)	20	58 (513)	0,000
Folk som står meg nær har oppfordret meg til å arbeide som frivillig	42 (59)	33 (241)	9	34 (300)	0,042
Som frivillig viser jeg medfølelse med dem som har det verre enn meg	77 (108)	53 (389)	24	57 (497)	0,000
Jeg kan lære mer om det jeg arbeider for	78 (110)	68 (501)	10	69 (611)	0,020
Jeg kan få kontakter som kan hjelpe meg i arbeidslivet senere	54 (77)	34 (248)	20	37 (325)	0,000
Jeg føler et sosialt press til å delta	25 (35)	13 (96)	1	15 (131)	0,000
Som frivillig kan jeg gjøre noe konkret for saker som opptar meg	68 (97)	75 (556)	-7	74 (653)	0,077
Jeg føler meg betydningsfull når jeg arbeider som frivillig	72 (102)	48 (357)	24	5 (459)	0,000
Som frivillig lærer jeg noe gjennom praktisk erfaring	77 (109)	65 (475)	12	67 (584)	0,003
Det er bra å ha en attest på at man har jobbet som frivillig	47 (66)	31 (230)	16	34 (296)	0,000
<i>N, minimum</i>	<i>(140)</i>	<i>(736)</i>		<i>(877)</i>	

Så så å si alle skalaene uttrykker de ikke-vestlige høyere motivasjon for å utføre frivillig arbeid enn de vestlige gjør. Dette kanskje kan være en indikasjon på at ikke-vestlige forholder seg mer bevisst til det å utføre frivillig arbeid, mens vestlige mer forholder seg til frivillig arbeid som en kulturell norm – noe man bare gjør. Er det en sammenheng mellom minoritetsbakgrunn og ulike motivasjonsfaktorer for frivillig arbeid? Eller er det andre kjennetegn som påvirker? Dette kommer vi tilbake til om litt.

Størst forskjell finner vi på motivasjonsfaktorene «at man gjennom frivillig arbeid viser medfølelse med de som har det verre» (77 mot 53 prosent) og at man «føler seg betydningsfull» (72 mot 48 prosent). En økt selvfølelse har også en stor betydning for å gjøre frivillig arbeid (82 mot 56 prosent).

Samtidig skiller de med ikke-vestlig bakgrunn seg ut som å være mer strategiske i sitt frivillige arbeid i forhold til de andre. En større andel blant de med ikke-vestlig bakgrunn, i forhold til de med vestlig bakgrunn, mener at kontakter gjennom frivillige organisasjoner også kan være til hjelp senere i arbeidslivet, og at dette er en viktig grunn til å gjøre frivillig arbeid. Attester fra jobb som frivillig er også viktig for flere av de med ikke-vestlig bakgrunn enn for de med vestlig bakgrunn (47 mot 31 prosent). Som Wollebæk & Sive-sind (2010) understreker kan dette være for å kompensere for barrierer de

møter med hensyn til integrasjon i det lønnete arbeidslivet (Wollebæk & Sivesind 2010).

Av grunnene oppgitt er det færrest i begge gruppene som mener sosialt press er en viktig grunn. Her mener likevel flere med ikke-vestlig bakgrunn (25 prosent) at dette har stor betydning, i forhold til de andre (13 prosent). Læringspotensialet er også viktig for en større andel av de med ikke-vestlig bakgrunn. Læring gjennom praktisk erfaring mener 77 prosent er viktig, og 78 prosent mener at læring om det man arbeider med er en viktig grunn. Andelen som mener det samme hos de med vestlig bakgrunn er henholdsvis 10 og 12 prosentpoeng lavere. Generelt for frivillige i Norge tyder resultater på at motivasjonen for å gjøre frivillig arbeid har økt de siste årene og de legger mer vekt på instrumentelle og ekspressive motiver for frivillig arbeid (Wollebæk & Sivesind 2010).

Har minoritetsbakgrunn noen signifikant effekt på motiver for frivillig arbeid? Om vi ser på hvordan de ulike motivasjonsfaktorene er påvirket av ulike bakgrunnsvariabler finner vi at landbakgrunn har begrenset virkning på hvordan frivillige har vektlagt de ulike motivasjonsfaktorene, se Tabell 17. At man har bakgrunn fra Asia har signifikant positiv innvirkning (10 % nivå) på om en økt selvfølelse, og at man viser medfølelse med de som har det verre, er viktige motiver for frivillig arbeid. Afrikansk bakgrunn gjør at attester fra frivillig arbeid blir viktigere som motivasjonsfaktor. Om man er første- eller andregenerasjonsinnvandrere har her ingen signifikant effekt på noen av motivasjonsfaktorene. De variablene som i større grad har effekt på vektlegging av ulike motivasjonsfaktorer, i negativ retning, er utdanning, inntekt, alder og kjønn.

Tabell 17. Bakgrunnsvariabler og effekt på motivasjonsfaktorer for frivillig arbeid. Lineære regresjoner

Uavhengig variabler	Jeg har venner som arbeider frivillig	Som frivillig blir jeg mer fornøyd med meg selv	Folk som står meg nær har oppfordret meg til å arbeide som frivillig	Som frivillig viser jeg medfølelse med dem som har det verre enn meg	Jeg kan lære mer om det jeg arbeider for	Jeg kan få kontakter som kan hjelpe meg i arbeidslivet senere
Afrikansk bakgrunn	0,58	1,22	-0,12	1,45	0,79	0,67
Asiatisk bakgrunn	0,39	0,98†	0,41	1,14†	0,43	0,55
1.generasjon	0,09	-0,34	-0,09	-0,05	-0,28	0,13
2.generasjon	1,12	0,56	0,65	0,29	0,60	0,30
Utdanning	-0,19†	-0,24**	-0,21*	-0,53**	-0,01	-0,18†
Inntekt	-0,16	-0,14*	0,05	-0,20**	-0,12*	0,01
Gift	-0,10	0,02	-0,00	0,07	-0,07	-0,37*
Alder	0,02	0,01	0,00	0,01	-0,01	-0,04**
Kvinne	-0,10	0,16	-0,11	0,33*	0,65**	0,19
<i>Adjusted R square</i>	<i>0,024</i>	<i>0,021</i>	<i>-0,002</i>	<i>0,062</i>	<i>0,042</i>	<i>0,101</i>
<i>N = 1882</i>						

Uavhengig variabler	Jeg føler et sosialt press til å delta	Som frivillig kan jeg gjøre noe konkret for saker som opptar meg	Jeg føler meg betydningsfull når jeg arbeider som frivillig	Som frivillig lærer jeg noe gjennom praktisk erfaring	Det er bra å ha en attest på at man har jobbet som frivillig
Afrikansk bakgrunn	1,10	0,31	1,12	0,87	1,74†
Asiatisk bakgrunn	0,28	-0,49	0,52	0,76	0,83
1.generasjon	0,17	-0,23	0,21	-0,34	-0,48
2.generasjon	-0,85	0,62	0,54	0,42	0,55
Utdanning	-0,01	0,26	-0,14	-0,02	-0,26**
Inntekt	0,01	-0,07**	-0,06	-0,09	-0,11†
Gift	0,01	0,09	0,04	0,06	-0,02
Alder	-0,00	-0,00	-0,01*	-0,01**	-0,04**
Kvinne	-0,09	0,28†	0,39**	0,64**	0,59**
<i>Adjusted R square</i>	<i>-0,004</i>	<i>0,017</i>	<i>0,020</i>	<i>0,044</i>	<i>0,107</i>
<i>N = 1882</i>					

† Signifikant på 10 % -nivå, *Signifikant på 5 % -nivå, **Signifikant på 1 % -nivå

Hindringer for økt deltakelsesnivå i frivillige organisasjoner

Det kan være flere og ulike grunner til at mennesker ikke har anledning til å delta i frivillig organisasjonsliv. I undersøkelsen ble det spurt om hvilke hindringer som gjorde at man ikke fikk delta så aktivt som man ville i frivillige organisasjoner. Tabell 18 viser fordelingene av respondentene på ulike barrierer, der svaralternativene var «svært viktig», «litt viktig», «ikke viktig i det hele tatt» og «ikke relevant». Vi viser her de som mener hindrene er svært viktige som grunn for ikke å gjøre frivillig arbeid, dette for å få tydelig frem hvilke hindre som har stor betydning.

Personer med ikke-vestlig bakgrunn opplever alle barrierene som mer sentrale enn vestlige. De opplever flere hindringer i hverdagen og mangler nettverk for å komme inn i frivillig deltagelse. 10 prosentpoeng flere av de med ikke-vestlig enn de med vestlig bakgrunn mener at en krevende arbeidssituasjon er en svært viktig barriere for å delta (34 mot 24 prosent). Flere av de ikke-vestlige oppgir også at ingen har spurt dem om å delta, at de mangler interesse og at helseproblemer hindrer dem. Å være opptatt med andre aktiviteter ser ut til å være en svært viktig grunn for en stor andel i begge gruppene, men størst andel har de med ikke-vestlig bakgrunn (37 mot 28 prosent). Hele 13 prosent av de med ikke-vestlig bakgrunn vet ikke hvor de skal starte, sett i forhold til 4 prosent av de med vestlig bakgrunn. Dette, sammen med manglende interesse og rekrutteringsnettverk gjør at mange med minoritetsbakgrunn ikke får anledning til å delta så aktivt som de vil i frivillig sektor. Relativt få personer – uansett bakgrunn – har problemer med transport eller føler seg ikke velkommen.

Tabell 18. Svært viktige hinder for å delta så mye som ønskelig i frivillige organisasjoner. Fordelt på landbakgrunn. Prosent

	Ikke-vestlig	Vestlig	% diff.	Totalt	P. verdi
Arbeidssituasjonen min er for krevende	34	24	10	26	0,000
Ingen har spurt meg om å delta	10	7	3	7	0,025
Jeg er ikke interessert	15	11	4	12	0,034
Jeg har helseproblemer	15	11	4	12	0,061
Jeg er for opptatt med andre aktiviteter	37	28	9	30	0,001
Jeg mangler barnepass	15	9	6	10	0,000
Jeg har problemer med transport	8	3	5	4	0,000
Jeg føler meg ikke velkommen	3	2	1	2	0,021
Jeg vet ikke hvor jeg skal starte	13	4	9	6	0,000
<i>N, minimum</i>	<i>(355)</i>	<i>(510)</i>		<i>(1866)</i>	

Note: Svaralternativene er «svært viktig», «litt viktig», «ikke viktig i det hele tatt» og «ikke relevant». Her vises fordeling på «svært viktig».

Sosial kapital, nettverk og tillit

Frivillige organisasjoner kan ses på som nettverk. Sosial kapital forstås her som en samling av resurser koblet til sosiale relasjoner i form av tillit og nettverk. Det betyr med andre ord at sosial kapital ikke er en individuell vare, men noe som en person vil ha tilgang til gjennom mellommenneskelige relasjoner (Lin 2005). Vi skal her se på spørsmål om minoriteter sine sosiale nettverk i forhold til frivillige organisasjoner, og hvilke kjennetegn personer i disse nettverkene har.

Er andre medlemmer like en selv?

Det første spørsmålsbatteriet går på kjennetegn ved andre mennesker i organisasjoner der respondentene er medlemmer eller frivillige. Det handler her om andre i organisasjonen er like eller ulike med hensyn til flere kjennetegn, noe som kan ha betydning for tillit, inkludering og deltagelse i majoritetssamfunnet. Putnam (2007) skjelner i den sammenhengen mellom *sammenbindende sosial kapital* (engelsk: «bonding») og *overskridende sosial kapital* (engelsk: «bridging»). Putnam beskriver de to typene for sosial kapital som henholdsvis «ties to people who are *like* you in some important way» og «ties to people who are *unlike* you in some important way» (Putnam 2007:143). Sammenbindende sosial kapital utvikles i relasjoner preget av tillit mellom mennesker som er veldig like (homogene) og kan derfor frembringe en sterk «vi-følelse» i kontrast til «de» som står utenfor gruppen. Dette vil i sin tur bidra til et fokus på forskjeller mellom «vi» og «de», samt mellom våre og deres interesser, som ikke understøtter et deltagende samfunns kjennetegn, integrasjon og overskridende interesser. Det bygges opp en *within-group* solidaritet som kan bidra til å fremme eksisterende sosiale, politiske og kulturelle forskjeller mellom de to gruppene, oss og dem (Paxton 2002:259). Overskridende sosial kapital vil i motsetning til dette kunne støtte opp om kollektiv handling i stor-samfunnet generelt, fordi det innebærer tillitsrelasjoner mellom vesentlig forskjellige mennesker – en heterogen gruppe. En slik *between-group* solidaritet

antas å åpne individets horisont og å fremme aksept av forskjelligheter som overskrider «vi/de»-perspektivet (Paxton 2002:259). Det sentrale er i så måte grad av relevant likhet mellom personer som inngår i den sosiale relasjonen. I Tabell 19 viser vi andeler som har svart at «alle» eller «nesten alle» er lik vedkommende på ulike kjennetegn, fordelt på landbakgrunn.

Når vi ser på *etnisitet* er det færre blant de med ikke-vestlig bakgrunn som er med i etnisk homogene organisasjoner sett i forhold til de med vestlig bakgrunn, 68 mot 84 prosent. Wollebæk og Sivesind (2010) viser i denne sammenheng at dette gjelder spesielt for de som er barn av innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn. Ved likhet i *kjønn* er det omvendt, her har personer med ikke-vestlig bakgrunn en høyere andel enn de vestlige der alle eller nesten alle er av samme kjønn, 92 mot 85. Ved *alderslikhet*, *utdanningslikhet* og *livssynslikhet* er ikke forskjellene signifikante.

Tabell 19. Andel der alle eller nesten alle er lik meg på disse kjennetegnene. Fordelt på landbakgrunn. Prosent

	Ikke-vestlig	Vestlig	% diff.	Totalt	P. verdi
Etnisk bakgrunn	68	84	-16	82	0,000
Kjønn	92	85	7	86	0,067
Omtrent samme alder	84	77	7	78	0,106
Tilsvarende utdanningsnivå	71	65	6	66	0,270
Livssyn	71	68	3	69	0,627
	<i>N</i>	<i>(106)</i>		<i>(779)</i>	<i>(885)</i>

Svaralternativene er «alle», «nesten alle», «noen», «nesten ingen» eller «ingen». Her vises fordeling på «svært viktig». Her vises fordeling på sammenslåtte kategorier «alle» og «nesten alle».

Nærhet og sosiale bånd til andre medlemmer

Neste sett av spørsmål er med på å måle hva medlemmene selv vurderer at de får ut av organisasjonsdeltagelsen med hensyn til sosiale nettverk som også kan være verdifulle utenfor rammen av organisasjonen.. Dette har med type forhold man har til andre mennesker i den frivillige organisasjonen man anser som viktigst for en selv. Hvor nært knyttet er man til andre medlemmer? Tabell 20 viser de som har svart at de er svært eller delvis enige i en rekke utsagn som angår sitt forhold til andre mennesker.

At man er uten noen i organisasjonen å diskutere problemer av intim karakter med er det flere blant de ikke-vestlige som er svært enig og delvis enig i, i forhold til de vestlige. Hos de ikke-vestlige er det en mindre andel som har flere i organisasjonen å snakke med om man er ensom, i forhold til vestlige, 33 mot 43 prosent. Den kontakten man har med andre i organisasjonen kan gjøre mennesker interessert i hva ulike andre tenker. Her har de med ikke-vestlig bakgrunn en andel på 62 prosent som er svært enig, mens de med vestlig bakgrunn har en andel på 45 prosent. Her finner vi også den største forskjellen mellom minoritet og majoritet på disse utsagnene (17 prosentpoeng). Kontakt med andre i organisasjonen kan også gjøre mennesker mer interessert i hva som skjer utenfor eget hjemsted. De ikke-vestlige har også her en overvekt på de som er svært enige i utsagnet, i forhold til de vestlige. Forskjellene i svarfordeling på første og fjerde utsagn er ikke signifikante.

Tabell 20. Andel som er svært enige eller delvis enige i utsagn om den organisasjon man opplever som viktigst. Fordelt på landbakgrunn. Prosent

		Ikke-vestlig	Vestlig	% diff.	Totalt	P. verdi
Har noen å spørre om råd for å ta viktige avgjørelser	Svært enig	34	41	-7	40	0,293
	Delvis enig	29	29	0	29	
Ingen jeg føler jeg kan diskutere intime problemer med	Svært enig	22	15	7	16	0,080
	Delvis enig	14	10	4	11	
Viss jeg er ensom har jeg flere å snakke med	Svært enig	33	43	-10	42	0,060
	Delvis enig	31	21	10	23	
Kontakt med folk der gir meg nye å snakke med	Svært enig	56	56	0	56	0,991
	Delvis enig	25	26	-1	26	
Kontakt med folk der gjør meg interessert i hva mennesker som er ulike meg tenker	Svært enig	62	45	17	47	0,004
	Delvis enig	20	28	-8	27	
Kontakt med folk der gjør meg interessert i hva som skjer utenfor hjemstedet mitt	Svært enig	55	41	14	42	0,023
	Delvis enig	21	27	-6	26	
	<i>N</i>	<i>(106)</i>	<i>(779)</i>		<i>(885)</i>	

Note: Svaralternativene var «Svært enig», «delvis enig», «verken eller», «delvis uenig», «svært uenig.» Her vises fordeling på «svært viktig». Her vises fordeling på «svært enig» og «delvis enig».

Det er en tendens her til at personer med ikke-vestlig bakgrunn i mindre grad føler at de kan diskutere og snakke med andre i organisasjonen om man har problemer eller er ensom. Samtidig kan den frivillige organisasjonen oppleves som et nyttig sted å lære om nye perspektiv og hva som skjer i samfunnet rundt.

Tillit til andre mennesker

Tillit til andre mennesker kan som nevnt tolkes som et uttrykk for sosial kapital. På tre spørsmål er respondentene i undersøkelsen bedt om å plassere seg selv på en skala fra 0 til 10 i forhold til ulike utsagn om tillit til andre mennesker, se Tabell 21. 0 betyr liten tillit og 10 betyr stor tillit. Ved utsagnet «de fleste er til å stole på» ligger gjennomsnittet for de med ikke-vestlig bakgrunn på 5,62 i forhold til 6,48 for de vestlige. De med ikke-vestlig bakgrunn stoler mindre på andre mennesker. De med ikke-vestlig bakgrunn har også et mindre gjennomsnitt på neste skala, i forhold til de med vestlig bakgrunn, noe som betyr at de tror mindre på at mennesker flest er hjelpsomme (5,65 mot 6,30). Den største differansen mellom landbakgrunnsgruppene finner vi på siste utsagn. Her er det spurt om man tror de fleste vil prøve å utnytte deg eller være reale. Her er gjennomsnittet 5,93 for de med ikke-vestlig bakgrunn og 7,10 for de med vestlig bakgrunn. Tilliten til at de fleste mennesker er reale er altså 1,7 poeng mindre hos personer med ikke-vestlig bakgrunn i forhold til personer med vestlig bakgrunn.

Tabell 21 viser at selv om Norge generelt har et svært høyt nivå av sosial tillit i internasjonal sammenheng, så er det variasjoner mellom personer med vestlig og ikke-vestlig bakgrunn.

Tabell 21. Gjennomsnitt på tre ulike skalaer som indikerer tillit til andre mennesker. Fordelt på landbakgrunn

	Ikke-vestlig	Vestlig	Diff.	Totalt	P. verdi
De fleste er til å stole på (0=kan ikke være forsiktig nok, 10=de fleste er til å stole på)	5,62	6,48	-0,83	6,32	0,000
St. avvik	2,58	2,19		2,29	
De fleste er hjelpsomme (0=de fleste tar kun hensyn til seg selv, 10=de fleste er hjelpsomme)	5,65	6,30	-0,65	6,18	0,000
St. avvik	2,36	2,03		2,11	
De fleste ville forsøke å utnytte deg om de fikk mulighet (0=de fleste vil utnytte deg, 10=de fleste vil være reale)	5,93	7,11	-1,18	6,89	0,000
St. avvik	2,64	2,13		2,28	
<i>N, minimum</i>	(350)	(1513)		(1863)	

Forklaringer på det ulike tillitsnivået blant personer med vestlig og ikke-vestlig bakgrunn kan muligvis knyttes til det faktum at de landene som ikke-vestlige har bakgrunn fra har et mye lavere tillitsnivå enn vestlige land og spesielt Norden. Men selv om den sosiale tilliten er lavere for personer med ikke-vestlig bakgrunn, må man ta med i betraktningen at om denne gruppen, hypotetisk sett, hadde utgjort den norske befolkningen, så ville vi fortsatt ha ligget på verdenstopp når det gjelder sosial tillit (Wollebæk & Sivesind 2010). I Tabell 22 viser vi andeler som er enige i utsagn om tillit til andre mennesker. Om gruppen med ikke-vestlig bakgrunn hadde representert Norge, så ville andelen på 49 prosent som er enig i utsagnet at de fleste mennesker er til å stole på, likevel plassert oss innenfor topp ti i verden når det gjelder mellommenneskelig tillit (Hellevik 2008).⁷

7. Dette spørsmålet er brukt internasjonalt for å måle mellommenneskelig tillit i World Values Survey. Se www.worldvaluessurvey.org.

Tabell 22. Andeler som er enige i utsagn fordelt på hhv. ikke-vestlig og vestlig landbakgrunn. Prosent

	Ikke-vestlig	Vestlig	Diff.	Totalt	P. verdi
De fleste er til å stole på (0=kan ikke være forsiktig nok, 10=de fleste er til å stole på)	49 (174)	65 (990)	-16	62 (1164)	0,000
De fleste er hjelpsomme (0=de fleste tar kun hensyn til seg selv, 10=de fleste er hjelpsomme)	44 (159)	65 (991)	-21	61 (1150)	0,000
De fleste ville forsøke å utnytte deg om de fikk mulighet (0=de fleste vil utnytte deg, 10=de fleste vil være reale)	53 (190)	77 (1178)	-24	73 (1368)	0,000
<i>N, minimum</i>	<i>(350)</i>	<i>(1513)</i>		<i>(1863)</i>	

Note: Her vises andeler som svarte 6 til 10 på den respektive skalaen.

Om vi videre sjekker om det er forskjeller i gjennomsnittscore på tillit mellom første- og andregenerasjonsinnvandrere, så ser vi noen ulikheter, men de er ikke signifikante, se Tabell 23.

Tabell 23. Gjennomsnitt på tre ulike skalaer som indikerer tillit til andre mennesker. Fordelt på første- og andregenerasjonsinnvandrere

	1.gen	2.gen	Diff.	Totalt	P. verdi
De fleste er til å stole på (0=kan ikke være forsiktig nok, 10=de fleste er til å stole på)	5,62	5,63	-0,01	5,62	0,987
St. avvik	2,64	2,06		2,58	
De fleste er hjelpsomme (0=de fleste tar kun hensyn til seg selv, 10=de fleste er hjelpsomme)	5,67	5,54	0,13	5,65	0,738
St. avvik	2,06	2,06		2,36	
De fleste ville forsøke å utnytte deg om de fikk mulighet (0=de fleste vil utnytte deg, 10=de fleste vil være reale)	5,88	6,32	-0,44	5,93	0,326
St. avvik	2,70	2,11		2,64	
<i>N, minimum</i>	<i>(310)</i>	<i>(39)</i>		<i>(350)</i>	

Om vi gjennomfører en regresjonsanalyse av de tre tillitsmålene satt sammen til en indeks så finner vi en negativ effekt av landbakgrunn Asia. Denne kan imidlertid ikke tillegges mye vekt på grunn av det lave signifikansnivået. se Tabell 24. Bakgrunn fra Afrika har ingen signifikant effekt på tillitsnivået, ei heller om man er første- eller andregenerasjonsinnvandrere. Når det gjelder andre bakgrunnsvariabler er det utdanningsnivå, alder og kjønn som har signifikante effekter på tillitsnivået. Høyere utdanning, alder og det å være kvinne påvirker positivt på generell tillit til andre mennesker. Disse tre faktorene forklarer det meste av forskjellene mellom ikke-vestlige og vestlige i Tabell 23.

Tabell 24. Lineær regresjon av indeks for tillit, kontrollert for bakgrunnsvariabler

Uavhengige variabler	Tillit
Afrikansk bakgrunn	-0,74
Asiatisk bakgrunn	-1,90†
1.generasjon	-0,83
2.generasjon	0,14
Utdanning	0,73**
Inntekt	0,10
Gift	0,30
Alder	0,01†
Kvinne	1,40**
<i>Adjusted R square</i>	
	0,046
<i>N</i>	
	(1882)

†Signifikant på 10 % -nivå

*Signifikant på 5 % -nivå

**Signifikant på 1 % -nivå

Sivilt og politisk engasjement og interesse

I sammenheng med at vi ser på deltagelse og engasjement i frivillige lag og organisasjoner blant personer med ikke-vestlig bakgrunn, så er det også av interesse å se nærmere på mer politisk rettet engasjement og politisk interesse. Er nivået av politisk engasjement og interesse lavere for personer med ikke-vestlig bakgrunn?

Politisk interesse

Det store flertallet blant både vestlige og ikke-vestlige har aldri vært medlem i eller hatt et verv i kommunale styrer eller komiteer (Tabell 25). Det er likevel 6 prosent flere med ikke-vestlig bakgrunn som aldri har hatt det. Andelene som har politiske verv pr. nå er like, men det er færre med ikke-vestlig bakgrunn som en gang har hatt et slikt verv, enn de med vestlig bakgrunn. Det er altså flere med ikke-vestlig bakgrunn som står utenfor slike kommunale komiteer og styrer enn det er i gruppen med vestlig bakgrunn.

Tabell 25. Andeler som har nå, har hatt eller aldri hatt politiske verv. Fordelt på landbakgrunn. Prosent

	Ikke-vestlig	Vestlig	% diff.	Totalt	P. verdi
Har nå	4 (16)	4 (54)	0	4 (70)	
Har hatt	5 (17)	11 (169)	-6	10 (186)	0,001
Aldri hatt	91 (326)	85 (1295)	6	86 (1621)	
<i>N, minimum</i>	(359)	(1518)		(1877)	

Tabell 26. Andel med generelt stor interesse i politikk. Fordelt på landbakgrunn. Prosent

	Ikke-vestlig	Vestlig	% diff.	Totalt	P. verdi
Stor politisk interesse	51 (181)	63 (959)	-12	61 (1140)	0,000
<i>N</i>	<i>(357)</i>	<i>(1524)</i>		<i>(1881)</i>	

Note: Svarkategoriene var «meget interessert», «ganske interessert», «ikke særlig interessert» og «ikke interessert i det hele tatt». Her vises fordeling på sammenslåtte kategorier «meget interessert» og «ganske interessert».

Tall fra undersøkelsen viser at den generelle politiske interessen er mindre hos de med ikke-vestlig bakgrunn. 51 prosent av disse har stor politisk interesse, mens 63 prosent av de vestlige sa det samme (Tabell 26).

Den politiske interessen hos mennesker kan variere med hvilket politisk nivå man undersøker. Vi ser ut fra Tabell 27 at andelen med ikke-vestlig bakgrunn som har stor interesse for politikk svinger etter hvert som området for politikken blir større. Lavest andel av de med ikke-vestlig bakgrunn har stor interesse av lokalpolitikk, 41 prosent mot 65 prosent av de med vestlig bakgrunn. Forskjellen mellom personer med ulik landbakgrunn minker en del når det gjelder politikk på nasjonalt nivå sammenlignet med lokalpolitisk interesse. 59 prosent av de med ikke-vestlig bakgrunn har stor interesse for nasjonal politikk, mens 69 prosent av de med vestlig bakgrunn uttrykker samme interesse. Når det gjelder europeisk politikk er gruppene nesten like, men når vi kommer til politikk på internasjonalt nivå er det blant de med ikke-vestlig bakgrunn en litt større andel som er interessert. Det er imidlertid bare svarfordelingene på interesse for lokal- og nasjonalpolitikk som er signifikante, og det er det på 1 prosent-nivå.

Tabell 27. Andel med stor interesse for politikk på ulike nivå. Fordelt på landbakgrunn. Prosent

	Ikke-vestlig	Vestlig	% diff.	Totalt	P. verdi
Lokal politikk	41 (145)	65 (993)	-24	60 (1138)	0,000
Nasjonal politikk	59 (209)	69 (1062)	-10	67 (1271)	0,000
Europeisk politikk	41 (148)	43 (650)	-2	42 (798)	0,652
Internasjonal politikk	60 (214)	56 (847)	4	57 (1061)	0,149
<i>N, minimum</i>	<i>(357)</i>	<i>(1524)</i>		<i>(1881)</i>	

Holdning til sivile og politiske deltagerformer

Respondentene ble også spurt om hvor effektivt de mener ulike former for deltagerelse i sivilsamfunnet er, i forhold til å endre på noe som er viktig for dem. Tabell 28 viser andeler som mener den aktuelle deltagerformen er effektiv.

Å stemme ved offentlige valg fikk klart størst andeler fra begge gruppene. 82 prosent i begge gruppene mener dette er en effektiv deltagerform. Deltagerformen som kommer på andreplass i begge gruppene er det å arbeide i frivillige organisasjoner. Her mener 63 prosent av de med ikke-vestlig bakgrunn at dette er effektivt, 9 prosentpoeng færre enn for de med vestlig bakgrunn. Bruk av blogg og diskusjonsgrupper på nett er det flere blant de ikke-vestlige som har tro på i forhold til de med vestlig bakgrunn, men det er færre i begge grupper som mener disse nye deltagerformene er effektive i forhold til de mer tradisjonelle deltagerformene. Tallene kan også tyde på at personer med vestlig bakgrunn har mer tro på etablerte kanaler for deltagerelse, mens de med ikke-vestlig bakgrunn i større grad føler de må ty til aksjoner for å kunne påvirke beslutninger i samfunnet.

Tabell 28. Holdninger til om ulike deltagerformers effektivitet. Fordelt på landbakgrunn. Prosent

	Ikke-vestlig	Vestlig	% diff	Totalt	P. verdi
Delta i arbeidet i et politisk parti	56 (200)	58 (879)	-2	57 (1079)	0,131
Arbeide i frivillige organisasjoner/foreninger	63 (226)	72 (1091)	-9	70 (1317)	0,004
Stemme ved offentlige valg	82 (291)	82 (1253)	0	82 (1544)	0,665
Personlig kontakt med politikere	41 (145)	49 (753)	-8	48 (898)	0,000
Delta i aksjoner, demonstrasjoner	54 (194)	46 (700)	8	48 (894)	0,015
Blogginlegg/nettbaserte diskusjonsgrupper	40 (144)	33 (505)	7	35 (649)	0,035
<i>N, minimum</i>	<i>(357)</i>	<i>(1524)</i>		<i>(1881)</i>	

Note: Respondentene ble bedt om å vurdere deltagerformer på en skala fra 1 til 10 der 0 er ikke effektivt i det hele tatt og 10 er svært effektivt. Her vises de som har svart 6 til 10.

Oppsummering og konklusjon

Denne rapporten har vist at personer med ikke-vestlig bakgrunn er mindre representert i det frivillige Norge, både med hensyn til frivillig arbeid og som medlemmer i frivillige organisasjoner, sett i forhold til personer med vestlig bakgrunn. Disse forskjellene kan i hovedsak forklares med at personer med minoritetsbakgrunn også har lavere sosioøkonomisk status gjennom bl.a. lavere inntekt og utdanning. Lav sosioøkonomisk status har igjen en negativ effekt på organisasjonsdeltagelse. Størst er forskjellene mellom ikke-vestlige og vestlige når det gjelder medlemskap. Det er en demokratisk utfordring at den formelle representasjonen av ikke-vestlige minoriteter i organisasjonssamfunnet er lavere enn for majoritetsbefolkningen. Samtidig vil vi understreke at andelen som *gjør frivillig arbeid* blant minoritetsbefolkningen i Norge er på et generelt høyt nivå. Det er særlig når tilknytningen til en frivillig organisasjon blir mer formell, som ved medlemskap eller verv, at minoritetsgrupper er forholdsvis dårlig representert.

Når det gjelder representasjon på ulike frivillighetsområder er forskjellene størst innen religion og livssyn og innen idrett og sport. Gruppen med ikke-vestlig minoritetsbakgrunn er best representert som frivillige og medlemmer innen religions- og livssynsorganisasjoner og dårligst representert innen idretts- og sportsforeninger, sett i forhold til personer med vestlig bakgrunn. Andelen av ikke-vestlige som er med som frivillige eller medlemmer innen idretts- og sportsforeninger er likevel høy sammenlignet med flere av de andre områdene. Det samme gjelder for organisasjoner innen utdanning, opplæring og forskning og internasjonal utveksling, nødhjelp og bistand, både for frivillig arbeid og for medlemskap. I de organisasjonstypene der forskjellene mellom landbakgrunnsgruppene er minst er det også en relativ lav andel fra begge grupper som er frivillige og/eller medlemmer.

Når det gjelder timer som deltager i organisasjonsaktiviteter har de med ikke-vestlig bakgrunn flest timer i gjennomsnitt innen idrett og sport, både innad og i forhold til de med vestlig bakgrunn, men på de fleste andre områder deltar de mindre.

I seg selv har ikke landbakgrunn eller innvandrerbakgrunn noen effekt på sannsynligheten for å gjøre frivillig arbeid. Derimot har høyere utdanning og

samlet husholdningsinntekt og det å være gift en positiv innvirkning, både for å gjøre frivillig arbeid og medlemskap i frivillige organisasjoner. Når det gjelder medlemskap har alder i tillegg en signifikant positiv virkning. Å ha bakgrunn fra Asia og det å være førstegenerasjonsinnvandrere har videre en signifikant negativ effekt på sannsynligheten for å være medlem i en frivillig organisasjon.

Færre av de med ikke-vestlig enn de med vestlig bakgrunn ser betydningen av organisasjonsmedlemskap og har dessuten mindre lojalitet til spesifikke organisasjoner. Samtidig ser de ut til å ha et høyt læringsutbytte med hensyn til demokrati gjennom deltagelsen i frivillige organisasjoner. Også som motivasjon for frivillig arbeid er læringspotensialet og læring gjennom praktisk erfaring viktig. Minoritetsgruppen uttrykker generelt høyere motivasjon enn majoriteten på så å si alle faktorene som ble oppgitt. Læring, det å føle seg betydningsfull og å vise medfølelse er her viktigst som motivasjonsfaktor for frivillig arbeid. Landbakgrunn har som forklaringsvariabel imidlertid kun begrenset forklaringskraft med hensyn til vektlegging av ulike motivasjonsfaktorer.

Personer med ikke-vestlig bakgrunn opplever alle de barrierene som ble oppgitt som mer sentrale enn vestlige. De opplever flere hindringer i hverdagen med krevende arbeidssituasjon og andre aktiviteter, dette er og sentralt hos majoritetsgruppen. Manglende interesse og helseproblemer er også en viktig barriere for begge grupper. I tillegg opplever særlig gruppen med ikke-vestlig bakgrunn at de mangler nettverk og kunnskap for å komme inn i frivillig deltagelse.

Når det gjelder å omgås mennesker i organisasjonslivet som er ulike en selv, er det personer tilhørende den vestlige majoritetsgruppen som er mest med sine egne når det gjelder etnisitet. Når vi ser på kjønn så er det de med minoritetsbakgrunn som deltar mest i kjønnshomogene organisasjoner. Etniske minoriteter deltar altså mer i organisasjoner der andre aktive har ulik etnisitet. På samme tid opplever de færre muligheter for å diskutere og snakke med andre i organisasjonen om man har problemer eller er ensom. På den andre siden oppleves frivillige organisasjoner som et nyttig sted å lære om nye perspektiv og hva som skjer i samfunnet rundt.

Den generelle tilliten som personer tilhørende minoritetsgruppen har til andre mennesker er generelt lavere enn for de med vestlig bakgrunn. Samtidig er minoritetsgruppen sitt tillitsnivå høyt i internasjonal sammenheng. Det er spesielt personer med asiatisk bakgrunn som har lavere tillit til andre mennesker, men så å si hele forskjellen forsvinner når vi kontrollerer for sosioøkonomisk status.

Den politiske interessen hos minoritetsgruppen er mindre enn hos majoriteten, men de viser mer interesse jo større området for politikk det er snakk om. Å stemme ved valg er den deltagelsesformen som flest i begge gruppene mener er effektiv. Deretter kommer deltagelse i frivillige organisasjoner, men minoritetene har ikke like stor tro på denne deltagelsesformen som majorite-

ten har. På tredjeplass i begge gruppene kommer det å delta i arbeidet i et politisk parti. Dette er et tydelig uttrykk for fortsatt tillit til tradisjonelle deltagesformer i sivilsamfunnet, også fra minoritetsgrupper. Samtidig er gruppen med ikke-vestlig bakgrunn mer positiv til det å delta i demonstrasjoner og aksjoner og nettbasert deltagelse enn personer med vestlig bakgrunn. Dette kan være et uttrykk for at ikke-vestlige har mindre tro på de etablerte kanalene.

Konkluderende bemerkninger

Som konkluderende bemerkninger kan vi si at formen på deltagelsen i det frivillige organisasjonslivet og området for frivillighet har en del å si for i hvor stor grad etniske minoriteter er representert. En stor del av personene med etnisk minoritetsbakgrunn gjør frivillig arbeid, om enn med færre timer. Samtidig ser færre i minoritetsgruppen en verdi i organisasjonsmedlemskap, og færre har selv organisasjonsmedlemskap, enn det personer med vestlig bakgrunn har. For minoriteter blir det frivillige arbeidet ofte gjort innen religions- og livssynsorganisasjoner og innen utdanning, opplæring og forskning, mens majoritetsgruppen ofte gjør det innen idrett og sport og i fritids- og velforeninger.

I seg selv er ikke etnisitet viktig for om man gjør frivillig arbeid eller ikke. Høyere utdanning og samlet husholdningsinntekt og om man er gift, har imidlertid en signifikant positiv effekt. Det vil si at gifte personer med høy utdanning og høy samlet husholdningsinntekt har en signifikant tendens til å gjøre frivillig arbeid. Disse variablene, i tillegg til alder, har også positiv innvirkning på om man er medlem i frivillige organisasjoner. Eldre, gifte personer med høy utdanning og høy samlet husholdningsinntekt har en signifikant tendens til å være medlem i frivillige organisasjoner.

Å ha asiatisk bakgrunn og å selv ha innvandret til Norge har derimot signifikant negativ effekt på organisasjonsmedlemskap. Etniske minoriteter sin tillit til andre mennesker er lavere enn blant vestlige, men her ligger det et potensial for å sosialiseres gjennom organisasjonsdeltagelse, om frivillighet, om demokrati og om ulike mennesker og ulike samfunnsområder.

For at de frivillige organisasjonene skal fungere som møteplasser og som arenaer for inkludering, der mellommenneskelig tillit og demokratisk forståelse blir utviklet, er det en utfordring at representasjonen, tillitsnivået og nærheten til andre i det frivillige organisasjonslivet er lavere for etniske minoriteter. Frivillige organisasjoner er en viktig del av bevaringen og utviklingen av sosial kapital, både for enkeltmennesker og for samfunnet som helhet. Utfordringen ligger i å legge til rette for tilgang til de ressursene som ligger i mellommenneskelige relasjoner og generell tillit.

Litteratur

- Blom, S. (1998). Levekår blant ikke-vestlige innvandrere i Norge. Oslo, Statistisk Sentralbyrå.
- Enjolras, B. & D. Wollebæk (2010). Frivillige organisasjoner, sosial utjevning og inkludering. Oslo/Bergen, Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. 2010:2.
- Hellevik, O. (2008). Jakten på den norske lykken. Oslo, Universitetsforlaget.
- Lin, N (2005), «Social Capital». I: Jens Beckert & Milan Zagiroski, red., *To appear in the International Encyclopedia of Economic Sociology*. London/New York: Rutledge Ltd.
- Paxton, P. (2002), «Social Capital and Democracy: An Interdependent Relationship». *American Sociological Review*, 67:254-277.
- Putnam, R. D. (2007), «*E Pluribus Unum*: Diversity and Community in the Twenty-first Century. The 2006 Johan Skytte Prize Lecture». *Scandinavian Political Studies*, 30.
- Svedberg, L., Jegermalm, M., & Von Essen, J. (2010). *Svenskarnas engagemang större än någonsin*. Stockholm: Ersta Sköndal Högskola.
- Wollebæk, D. & K. H. Sivesind (2010). Fra folkebevegelse til filantropi? Frivillig innsats i Norge 1997-2009. Oslo, Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. 3.

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor

Rapport 2010:8

<i>Forfatter/Author</i> Ivar Eimhjellen og Signe Bock Seggaard
<i>Tittel/Title</i> Etniske minoriteter og frivillige organisasjoner Dokumentasjon av en spørreundersøkelse
<i>Sammendrag</i> Denne rapporten er en empirisk analyse av etniske minoriteters deltagelse i frivillige organisasjoner, sammenlignet med personer med bakgrunn fra Norge. Datagrunnlaget er individdata fra «Undersøkelse om frivillig innsats 2009». Første del av rapporten undersøker hvilke områder minoriteter deltar i, hvor stor deltagelsen er og hvilke bakgrunnsvariabler som virker inn på sannsynligheten for å delta. Deltagelsen blir målt gjennom frivillig arbeid, medlemskap og økonomisk støtte til frivillige organisasjoner. Andre del går inn på holdninger, motivasjon og hindringer for frivillig arbeid og medlemskap. Videre ser vi på individer sine sosiale nettverk og nærhet og tillit til andre mennesker i frivillige organisasjoner. Tilslutt ser vi på fordelinger på ulike spørsmål om sivilt og politisk engasjement.
<i>Emneord</i> Frivillig arbeid og medlemskap, etniske minoriteter, deltagelse, inkludering, sosiale nettverk, sosial kapital, holdninger, hindringer
<i>Summary</i> This report is an empirical analysis of the participation of ethnic minorities in voluntary organizations, compared to ethnic Norwegians based on data from the survey «Undersøkelse om frivillig innsats 2009». The first section focuses on where and how much they participate and what variables that affect the probability of voluntary participation. Participation is here measured through voluntary work, membership in voluntary organizations and donations to such organizations. The next section investigates the attitudes, motivations and obstacles for voluntary work and membership in organizations. Further, the social networks of individuals, closeness and trust in other people in voluntary organizations are investigated. In the end the distribution on questions on civil and political engagement.
<i>Index terms</i> Voluntary work, membership, ethnic minorities, participation, inclusion, social networks, social capital, attitudes, obstacles